

CONCEPTE ECONOMICE

Conceptele economice stau la baza înțelegerii vieții economice și adoptării unor decizii rationale, oferind instrumentele analitice necesare. De asemenea, ele formează fundamentul limbajului economic.

Lista conceptelor de mai jos reprezintă ceea ce mulți economiști consideră a fi conceptele fundamentale cele mai importante pentru economie. În plus, sunt menționate modalitățile de măsurare a fenomenelor economice și finalitățile sociale utilizate frecvent pentru a evalua performanțele economice.

CONCEPTE ECONOMICE FUNDAMENTALE

1. Raritate și opțiune
2. Cost de oportunitate și compromis
3. Productivitatea
4. Sistemele economice
5. Instituții și motivații economice
6. Schimb, bani și interdependente

CONCEPTE MICROECONOMICE

7. Piața și prețul
8. Oferta și cererea
9. Concurența și tipurile de piețe
10. Distribuția veniturilor
11. Esecurile pieței
12. Rolul statului în economie

CONCEPTE MACROECONOMICE

13. Produsul intern brut
14. Oferta agregată și cererea agregată
15. Somajul
16. Inflația și deflatarea
17. Politica monetară
18. Politica fiscală

CONCEPTE DE ECONOMIE MONDIALĂ

19. Avantajul absolut și avantajul comparativ, barierele comerciale
20. Cursul de schimb și balanța comercială
21. Aspecte ale creșterii și stabilității economice internaționale

MODALITĂȚI DE MĂSURARE A FENOMENELOR ECONOMICE

Tabele
 Grafice
 Rate și procente
 Variații procentuale
 Indici numerici
 Mărimi nominale și reale
 Medii și distribuții în jurul mediei

FINALITĂȚI SOCIALE

Libertatea economică
 Eficiența economică
 Echitatea economică
 Securitatea economică,
 Deplină ocupare a forței de muncă
 Stabilitatea prețurilor
 Creșterea economică
 Alte finalități

CONCEPTELE ECONOMICE IN CURRICULUM

Nivelul clasei

CONCEPTE	I-IV*	V-VIII	IX-XII
1. Raritate si alegere	N	R/N	R/N
2. Costul de oportunitate si compromis	N	R/N	R/N
3. Productivitatea	N	R/N	R/N
4. Sistemele economice	N	R/N	R/N
5. Institutii si motivatii economice	N	R/N	R/N
6. Schimb, bani si interdependente	N	R/N	R/N
7. Piata si pretul	N	R/N	R/N
8. Oferta si cererea		N	R/N
9. Concurenta si tipurile de piete	N	R/N	R/N
10. Distributia veniturilor		N	R/N
11. Esecurile (neajunsurile) pietei		N	R/N
12. Rolul statului	N	R/N	R/N
13. Produsul intern brut		N	R/N
14. Oferta agregata si cererea agregata			N
15. Somajul		N	R/N
16. Inflatia si deflatia		N	R/N
17. Politica monetara			N
18. Politica fiscala		N	R/N
19. Avantajul absolut si comparativ, barierele comerciale		N	R/N
20. Cursul de schimb si balanta de plati		N	R/N
22. Aspecte ale cresterii economice si stabilitatii internationale		N	R/N

N = continut nou introdus

R = continut revizuit/extins

? În S.U.A., Grădiniță – cl. IV

STANDARDELE NATIONALE DE CONȚINUT ORIENTATIVE PENTRU ÎNVĂȚAREA ECONOMIEI

Includerea economiei ca disciplină școlară de bază în programul *Sa Educăm America pentru Anul 2000* echivalează cu recunoașterea valorii pe care o are pregătirea economică pentru oameni: îi ajută să înțeleagă lumea de azi, să poată adopta decizii care le influențează viitorul și să contribuie la întărirea principalelor instituții din societate. Principiile economiei au legătură directă cu aspectele vieții cotidiene, afectând oamenii în calitatea lor de consumatori și producători. De asemenea, economia are un rol important în viața publică, atât la nivel local, cât și național. Situația economică existentă influențează într-o mare măsură rezultatele alegerilor locale sau naționale. O mai bună pregătire economică îi face pe oameni să înțeleagă problemele cu care se confruntă zilnic și îi ajută să identifice și să evalueze consecințele deciziilor personale sau ale autorităților. Multe instituții specifice economiei de piață funcționează mai eficient dacă oamenii dețin informații economice corecte și pot exprima păreri avizate în domeniu.

Pentru elevi este foarte important să învețe să gândească economic. Demersul de tip economic este specific și se deosebește în mod esențial de demersul realizat de unele discipline corelate, cum sunt istoria sau educația civică. O analiză economică validă ne ajută să înțelegem și probleme din domeniul istoriei sau educației civice și ne dă posibilitatea cercetării cauzelor diferitelor probleme istorice, politice, de afaceri sau de relații internaționale.

Educația economică asigură informații și formează, totodată, deprinderi. Studiul economiei dezvoltă deprinderi importante, cum ar fi deprinderea:

- (a) de a identifica dificultăți economice, alternative, beneficii și costuri;
- (b) de a analiza motivele diferitelor acte economice;
- (c) de a examina consecințele modificării situației economice și politice;
- (d) de a aduce dovezi (argumente) de ordin economic și de a le organiza și
- (e) de a compara beneficiile cu costurile.

În școală, elevii vor dobândi numeroase cunoștințe economice.

În primul rând, ei își vor însuși conceptele economice de bază, fundamentale și vor fi capabili să analizeze logic probleme cu care se vor confrunta în calitate de lucrători, consumatori sau cetățeni responsabili și vor avea posibilitatea să evite greșelile pe care le fac, în mod obișnuit, cei care nu au o pregătire economică adecvată.

În al doilea rând, ei vor dobândi informații pertinente despre economia americană, cum ar fi nivelul de dezvoltare, rata somajului, rata inflației sau rata dobânzii.

În al treilea rând, ei vor înțelege faptul că economistii susțin puncte de vedere diferite în legătură cu anumite probleme cum ar fi amploarea intervenției statului în economie, combaterea somajului și inflației, sprijinirea creșterii economice. Vor înțelege, de asemenea, și faptul că economistii împartășesc puncte de vedere comune asupra multor probleme, precum și asupra metodelor fundamentale pe care le utilizează în analizele lor.

Problemele de baza ale economiei sunt precizate în 20 de standarde de continut pe care le vom prezenta în paginile urmatoare. Pentru fiecare standard exista o justificare temeinica. Standardele precizeaza cunostintele pe care trebuie sa le aiba elevii la absolvirea claselor a IV-a, a VIII-a si, respectiv, a XII-a, precum si modalitatile în care elevii pot demonstra ca si-au însusit continuturile precizate.

De ce e nevoie de standarde?

Adoptarea unor standarde nationale este dovada preocuparii statului de a asigura tuturor cetatenilor acelasi tip de educatie si pregatirea la un nivel ridicat de performanta, întrucât acestea arata, pe de o parte, ce se asteapta sa învete elevii iar, pe de alta parte, faptul ca toti vor avea acces la aceleasi oportunitati educationale.

(Diane Ravitch, Standardele nationale în învatamântul american: un ghid al cetateanului)

Cu ajutorul standardelor se pot atinge scopurile educatiei americane – toti absolventii de liceu sa se poata integra în societate si sa contribuie la dezvoltarea ei. Natiunea are nevoie de tineri care pot folosi informatiile si deprinderile dobândite în scoala pentru a rezolva problemele cu care se vor confrunta ca adulti.

Pentru autoritatile scolare locale si statale standardele reprezinta un ghid apolitic, nonpartizan si orientativ pe baza caruia ele pot proiecta ceea ce elevii trebuie sa învete. În standarde sunt precizate lucrurile pe care noi le consideram importante. Standardele identifica scopuri, promoveaza lucrurile bune si impun schimbarea.

De ce e nevoie de standarde pentru învatarea economiei?

Standardele nationale de continut pentru economie sunt un ghid care le arata profesorilor ce trebuie sa învete elevii, de la gradinita si pâna în clasa a XII-a, astfel încât sa fie bine informati în calitate de consumatori, deponenti, producatori, investitori si, nu în ultimul rând, de cetateni.

Standardele pentru economie vor contribui la cresterea calitatii educatiei economice în scolile americane, astfel încât elevii sa poata participa din plin si eficient la procesele economice globale în care vor fi implicati.

Cum au fost realizate standardele pentru învatarea economiei?

Economia este una din cele 9 discipline incluse în *Sa Educam America pentru Anul 2000*, act adoptat în S.U.A. în 1994, fapt care dovedeste importanta acesteia în învatamântul american. Departamentul de Educație din S.U.A. a desemnat Consiliul National pentru Educație Economică (NCEE) sa elaboreze standardele pentru economie si, totodata, a promis finantarea acestui proiect. În anul 1995, înainte ca proiectul sa demareze, guvernul federal a oprit finantarea. Activitatea de elaborare a standardelor a încetat pâna când NCEE a reusit sa gaseasca în sectorul particular sprijin financiar pentru a continua proiectul. Au finantat proiectul Fundatia pentru Economie Calvin K. Kazahjian, Fundatia AT&T si Fundatia pentru Învatamântul Economic. Subliniem ca sprijinul lor a fost generos si acordat la timp, fapt pentru care suntem recunoscatori.

O coaliție, patru comitete

NCEE a reunit într-o coaliție toți organizatorii implicați în redactarea standardelor. În august 1995, NCEE a organizat un comitet executiv din reprezentanți în coaliție și acest comitet a desemnat membrii comitetului de redactare a standardelor. Comitetele de redactare au început să lucreze în octombrie 1995. Totodată a fost stabilit un comitet al utilizatorilor care să asigure intrarea unor profesori în proiect.

Forma inițială a standardelor a trecut pe la mai mulți revizori din rețeaua Economics America, reprezentanți ai Consiliului Național pentru Științe Sociale, profesori-corectori pentru examenele de economie, comitetele de revizori ai Asociației Naționale a Economistilor și un grup special format din economiștii principalelor universități.

Ce sunt standardele pentru învățarea economiei?

Documentul final, intitulat *Standardele Naționale de Conținut Orientative pentru Economie* constau din 20 de standarde de conținut. Documentul este destinat în primul rând cadrelor didactice. Este redactat într-un limbaj de specialitate și trimite la materiale elaborate sub egida NCEE, pe care profesorii le pot folosi ca orientări sau sugestii pentru realizarea standardelor.

Fiecare standard are patru părți:

- Elemente de conținut – ideile, conceptele și problemele cele mai importante ale economiei.

EXEMPLU: Resursele de producție sunt limitate. De aceea oamenii nu pot avea toate bunurile și serviciile pe care și le doresc. Drept urmare, ei trebuie să aleagă unele lucruri și să renunțe la altele.

(RETINETI: Toate exemplele sunt luate din Standardul de conținut nr. 1.)

- Deprinderi intelectuale și capacități decizionale – o listă cu ce trebuie să fie capabil să facă un elev cu informația economică după ce absolvirea liceului.

EXEMPLU: Elevii vor fi capabili să folosească această informație pentru a identifica ce câștigă și ce pierde atunci când optează pentru un anumit lucru.

- Justificare – Cadrelor didactice, părinților, cetățenilor, în general, li se explică de ce este important ca elevii să înțeleagă standardul și, totodată, cum li se poate îmbunătăți viața lor și altora datorită acestei înțelegeri.

EXEMPLU: În viața de fiecare zi, elevii fac multe alegeri. Sa se uite la televizor este oare cel mai bun lucru pe care îl au de făcut? Oare este mai bine să muncesc la un fast-food decât să optez pentru cea mai bună alternativă care ti se oferă sau decât să faci altceva? Identificând și comparând în mod sistematic alternativele, oamenii au posibilitatea să ia decizii în cunoștință de cauză și să anticipeze consecințele opțiunilor lor sau ale altora.

...Comparând, în mod explicit, valoarea oportunităților alternative sacrificate în diferite situații, atât cetățenii, cât și reprezentanții lor au posibilitatea să adopte decizii rationale.

De asemenea, această analiză atrage atenția și asupra consecințelor pe care acțiunile inițiate le au atât asupra persoanelor direct implicate, cât și asupra celorlalte și determină creșterea responsabilității.

- Standardele propriu-zise – niveluri de performanțe pentru clasa a IV-a, a VIII-a și a XII-a. Standardele identifică corelații, subliniază principii, conțin ipoteze, concluzii imediate.

EXEMPLU: La absolvirea clasei a IV-a, elevii vor ști ca:

- 1. Oamenii aleg între diferite lucruri pentru că nu pot avea tot ceea ce își doresc.*
- 2. Trebuințele economice sunt dorințe ce pot fi satisfăcute consumând bunuri, servicii sau activități recreative.*
- 3. Bunurile sunt obiecte ce pot satisface trebuințele oamenilor.*
- 4. Serviciile sunt activități care satisfac trebuințele oamenilor.*
- 5. Modul în care vor fi alocate resursele este determinat de opțiunile pe care le fac oamenii, atunci când cumpără bunuri și servicii.*
- 6. Ori de câte ori alegem ceva, renunțăm la ceva.*
- 7. Costul de oportunitate este valoarea celei mai bune alternative la care renunțăm.*
- 8. Oamenii ale căror trebuințe sunt satisfăcute ca urmare a utilizării unor bunuri sau servicii se numesc consumatori.*
- 9. Resursele de producție sunt resurse naturale, umane și bunuri de capital folosite pentru a produce alte bunuri și servicii.*
- 10. Resursele naturale, precum pământul, sunt "daruri ale naturii"; acestea există fără ca oamenii să le fi produs.*
- 11. Prin resursele umane se înțelege cantitatea și calitatea efortului omenesc depus pentru producerea bunurilor și a serviciilor.*
- 12. Capitalul este format din bunuri produse și utilizate pentru a produce alte bunuri și servicii.*
- 13. Prin capital uman se înțelege calitatea resurselor de muncă; aceasta poate fi îmbunătățită investind în educație, perfecționare și sănătate.*
- 14. Întreprinzătorii sunt oameni care combină și utilizează resursele de producție pentru a produce bunuri și servicii.*
- 15. Persoanele care produc bunuri și servicii se numesc producători.*

De ce sunt functionale?

În elaborarea standardelor de conținut s-a ținut cont de următoarele probleme:

- Este important pentru un elev de liceu să înțeleagă respectivul concept?
- Este conceptul respectiv important pentru dezvoltarea spiritului civic, util în situații de angajare, pentru adoptarea unor decizii (personale) sau pentru studiile (economice) ulterioare?
- Conținutul standardului este accesibil? Poate fi acesta înțeles corect de profesori, elevi, părinți, de public, în general?
- Conceptul este relevant, în aceeași măsură, pentru elevul de nivel mediu, ca și pentru elevul capabil de performanță?
- Reprezintă standardul o provocare pentru elevii de liceu, și anume una în care au șanse de reușită? Sunt standardele suficient de concrete (clar precizate), astfel încât performanța realizată să poată fi măsurată la fiecare nivel (ciclu de studiu)?

Standardele naționale orientative de conținut pentru economie

În cele ce urmează prezentăm cele 20 de standarde, menționând doar elementele de conținut pe care elevii trebuie să le cunoască, precum și deprinderile intelectuale și capacitățile decizionale asociate acestora. Am omis ultimele două părți ale standardului, și anume, justificarea și nivelurile de performanță pe cicluri de învățământ din considerente economice.

1. Resursele de producție sunt limitate. De aceea, oamenii nu pot avea toate bunurile și serviciile pe care le doresc; drept urmare, ei trebuie să aleagă unele lucruri și să renunțe la altele.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a identifica ce câștigă și ce pierde atunci când iau anumite decizii.

2. O decizie poate fi eficientă dacă a fost luată în urma comparării costurilor suplimentare ale diferitelor alternative cu beneficiile suplimentare posibile. Cele mai multe alegeri pe care le facem presupun compromisuri; puține decizii sunt de tipul “totul sau nimic”.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a lua decizii eficiente în calitate de consumatori, producători, deponenți, investitori și cetățeni.

3. Pentru alocarea bunurilor și a serviciilor se pot folosi diferite metode. Oamenii, indivizii și societatea în ansamblul ei, trebuie să aleagă între aceste metode.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a evalua diferite metode de alocare a bunurilor și serviciilor, comparând beneficiile și costurile fiecăreia.

4. Oamenii reacționează în modalități predictibile atunci când sunt motivați pozitiv sau negativ.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a identifica factorii care motivează comportamentul oamenilor și pentru a explica modul în care propriul lor comportament este determinat de diferite motive.

5. Schimbul are loc numai dacă fiecare participant se așteaptă să câștige din tranzacția respectivă. Acest lucru este adevărat atât pentru comerțul intern, cât și pentru cel internațional.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a negocia tranzacții și a determina câștigurile, atât cele proprii, cât și ale celorlalți. De asemenea, vor fi capabili să compare beneficiile și costurile stabilirii unor bariere comerciale, cum ar fi taxele vamale sau cotele.

6. Dacă la nivel individual, regional sau național intervine specializarea în producție pentru produsele care se realizează cu cele mai mici costuri și se fac tranzacții cu aceste produse, atunci atât producția, cât și consumul cresc.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a explica de ce pot câștiga atât ei înșiși, cât și alții, dacă fiecare își dezvoltă propriile aptitudini și capacități.

7. Piața există ca urmare a interacțiunii cumpărătorilor cu vânzătorii. Această interacțiune determină nivelul prețurilor pe piața și, deci, accesul la bunuri și servicii.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a identifica pietele pe care au acționat în calitate de cumpărători sau de vânzatori și a descrie modul în care acțiunile tuturor cumpărătorilor și ale vânzătorilor influențează nivelul prețurilor. De asemenea, ei vor fi capabili să prevadă evoluția prețurilor atunci când pe piața există fie exces de cerere (deficit), fie exces de ofertă (surplus).

8. Pentru cumpărători și pentru vânzatori prețurile reprezintă atât semnale ale pieței, după care ei se orientează în acțiunile pe care le întreprind, cât și stimulente economice. Atunci când oferta sau cererea se modifică, și prețurile se modifică, fapt care afectează motivația agenților economici.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a prevedea evoluția prețurilor atunci când numărul cumpărătorilor și al vânzătorilor care acționează pe o anumită piață se schimbă și pentru a explica factorii care influențează motivația agenților economici.

9. Concurența dintre vânzatori duce la reducerea costurilor și a prețurilor și îi determină pe producători să mărească producția pentru bunurile cerute de cumpărători. Concurența dintre cumpărători duce la creșterea prețurilor și asigură accesul la bunuri și servicii acelor persoane care pot plăti aceste prețuri.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a explica modul în care pot fi afectați de schimbările intervenite în concurența existentă pe diferite piețe.

10. Într-o economie de piață, funcționează instituții care sprijină indivizii și grupurile în acțiunile pe care aceștia le inițiază pentru a-și atinge scopurile. Bancile, sindicatele, corporațiile, sistemul judiciar, precum și organizațiile non-profit sunt exemple de

asemenea institutii. Definirea foarte clara a diferitelor tipuri de institutii, precum si garantarea dreptului de proprietate sunt esentiale într-o economie de piata.

Elevii vor fi capabili sa utilizeze aceste informatii pentru a descrie rolurile diferitelor institutii economice.

11. Bani usureaza schimbul, sunt etalonul utilizat pentru a masura si compara bunurile si serviciile. Totodata, ei pot fi împrumutati, economisiti sau investiti.

Elevii vor fi capabili sa utilizeze aceste informatii pentru a explica de ce viata ar fi mai grea în absenta banilor sau într-o lume în care banii si-au pierdut valoarea.

12. Rata dobânzii, corelata cu inflatia, creste si scade pentru a se asigura echilibrul între economiile existente si creditele acordate, fapt care afecteaza modul în care vor fi alocate resursele rare în prezent si în viitor.

Elevii vor fi capabili sa utilizeze aceste informatii pentru a explica diferite situatii în care platesc sau încaseaza dobânda, precum si modul în care ar reactiona la schimbari în nivelul ratei dobânzii, atât în calitate de debitor, cât si în calitate de creditor.

13. Pentru majoritatea oamenilor venitul obtinut este determinat de valoarea de piata a resurselor de productie pe care le ofera. Câstigul unui lucrator depinde, în primul rând, de valoarea pe piata a productiei realizate, precum si de nivelul productivitatii muncii.

Elevii vor fi capabili sa utilizeze aceste informatii pentru a evalua posibilitatile de câstig pe care le au, în functie de optiunile lor scolare si profesionale.

14. Întreprinzatorii sunt persoane care își asuma riscuri, combinând si utilizând factori de productie pentru a produce bunuri si servicii. Profitul reprezinta, pentru ei, motivatia economica – factorul care îi determina sa-si asume riscurile unui esec în afaceri.

Elevii vor fi capabili sa utilizeze aceste informatii pentru a identifica riscurile, veniturile, precum si alte caracteristici ale statutului de întreprinzator, care pot fi considerate elemente de atractivitate într-o cariera.

15. Investitiile în fabrici, utilaje, tehnologie, precum si în asistenta medicala sau educatie pot determina, în viitor, o crestere a nivelului de trai.

Elevii vor fi capabili sa utilizeze aceste informatii pentru a deduce consecintele deciziilor de a investi care le pot lua indivizii, firmele sau statul.

16. Statul are de jucat un rol important într-o economie de piata, daca beneficiile interventiei sale în economie depasesc costurile acesteia. Statul asigura apararea nationala, ia masuri pentru protectia mediului, defineste si apara dreptul de proprietate, vegheaza ca pe piata concurenta sa fie loiala. De asemenea, redistribuie veniturile.

Elevii vor fi capabili sa utilizeze aceste informatii pentru a identifica si evalua beneficiile si costurile diferitelor politici alternative si a stabili cine beneficiaza de acestea si cine suporta costurile lor.

17. Costurile politicilor guvernamentale depasesc uneori beneficiile pe care le aduc. Aceasta se poate întâmpla pentru ca alegatorii, guvernantii, precum si functionarii publici actioneaza în functie de propria lor motivatie, pentru ca, prin actiunile lor,

anumite grupuri de interese pot impune creșterea cheltuielilor publice sau pentru ca pot fi urmărite și obiective sociale, diferite de cele economice.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a identifica politici publice care presupun costuri mai mari decât beneficiile pe care le aduc, pentru a determina în beneficiul cui sunt aceste politici și cine suportă costurile lor și a explica de ce sunt promovate.

18. Veniturile realizate, gradul de ocupare a forței de muncă, precum și nivelul prețurilor într-o economie sunt determinate de deciziile privind producția și consumul, luate la nivelul familiilor (gospodăriilor populației), firmelor, instituțiilor publice și altor instituții economice.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a interpreta informațiile din presa referitoare la problemele economice curente și pentru a explica modul în care aceste probleme influențează deciziile pe care le iau consumatorii, producătorii și guvernantii.

19. Existența somajului obligă, atât indivizii, cât și statul, să facă anumite cheltuieli. Inflația necontrolată impune costuri multor oameni și, totodată, aduce beneficii altora, pentru că redistribuie, în mod arbitrar, puterea de cumpărare. Inflația poate determina scăderea nivelului de trai pentru că, în condiții de inflație, indivizii și organizațiile folosesc resursele pentru a se proteja ei înșiși de efectele negative generate de instabilitatea prețurilor.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a lua decizii în cunoștință de cauză, anticipând consecințele inflației și ale somajului.

20. Politica bugetară (a guvernului), precum și politica monetară dusă de banca centrală influențează nivelul somajului, al producției și al prețurilor.

Elevii vor fi capabili să utilizeze aceste informații pentru a anticipa impactul politicilor macroeconomice duse de guvern și banca centrală, atât asupra lor, cât și asupra altora.

Programa unui curs de economie pentru liceu,

cu durata de un semestru

(18 săptămâni)

- exemplu -

I. Introducere în economie și în problemele economice fundamentale

(2 săptămâni)

Principalele concepte economice: Raritate, cost de oportunitate și compromis, productivitate, sisteme economice, instituții și motivații economice, interdependența

II. Piața, oferta și cerere (4 săptămâni)

Principalele concepte economice: Piața și prețul, oferta și cererea, schimbul

III. Afaceri, munca și concurența (3 săptămâni)

Principalele concepte economice: Instituții și motivații economice, concurența și tipul de piață, distribuția veniturilor

IV. Rolul statului (2 săptămâni)

Principalele concepte economice: Eșecurile pieței, rolul statului

V. Macroeconomie (5 săptămâni)

Principalele concepte economice: Produs intern brut, șomaj, inflație și deflație, cerere agregată, politica monetară, politica fiscală, bani

VI. Economia mondială (2 săptămâni)

Principalele concepte economice: Avantaj absolut, avantaj relativ (comparativ), bariere comerciale, curs de schimb și balanța de plăți, aspecte internaționale ale creșterii și stabilității economice.

GLOSAR DE TERMENI ECONOMICI

Actiune – titlu (drept) de proprietate parțială asupra unei corporații, care da fiecărui proprietar dreptul la o cota parte din câștigul și capitalul corporației.

Asociere – forma legală de afacere, asemănătoare cu proprietatea individuală, dar care presupune existența a doi sau mai mulți proprietari care împart profiturile sau pierderile într-un mod prestabilit. De obicei, partenerii sunt responsabili pentru datoriile firmei.

Avantaj absolut – capacitatea de a produce mai multe unități dintr-un bun sau serviciu decât alți producători, folosind aceeași cantitate de resurse. Vezi și **avantaj comparativ**.

Avantaj comparativ – capacitatea de a produce un bun sau serviciu cu un cost de oportunitate mai mic decât al altor producători. Acesta este temeiul economic al specializării și schimbului de bunuri și servicii. Vezi și **avantajul absolut**.

Balanta de plăți – înregistrarea valorii tranzacțiilor internaționale (cu bunuri, servicii și active fizice sau financiare).

Balanta comercială – o parte din balanta de plăți a unei țări, care cuprinde importurile și exporturile de bunuri (numite și *comertul vizibil*). Dacă la balanta comercială se adaugă și *comertul invizibil*, adică tranzacțiile cu servicii, se obține o balanta de cont curent, componenta a balanței de plăți.

Bani – orice este acceptat ca mijloc de plată pentru bunuri și servicii și ca mijloc de schimb. De asemenea, banii servesc ca etalon ce permite determinarea valorii diferitelor bunuri și servicii, compararea lor și ca depozit de valoare de-a lungul timpului.

Barter – schimbul direct de bunuri și servicii, fără folosirea banilor sau a creditelor.

Bunuri – obiecte palpabile care satisfac trebuințele economice

Bunuri complementare – bunuri sau/si servicii care se folosesc împreună; de exemplu, șosetele (dreapta și stânga) sau o racheta de tenis și lecțiile de tenis.

Bunuri de capital – bunuri produse și utilizate pentru a produce alte bunuri și servicii; de exemplu, clădiri, mașini, utilaje, echipamente.

Bunuri inferioare – bunuri pentru care cererea scade atunci când venitul consumatorului crește.

Bunuri normale – bunuri pentru care cererea crește ca urmare a creșterii veniturilor consumatorilor.

Bunuri publice – bunuri a căror folosire de către o persoană nu reduce cantitatea disponibilă pentru consumul altor persoane, iar consumul nu poate fi limitat la cei care plătesc pentru aceasta. Iluminatul public sau apararea țării sunt exemple de bunuri publice.

Bunuri-substitute – bunuri sau servicii care pot fi consumate în locul altui bun sau serviciu; de exemplu pantofii și sandalele sau filmele și concertele.

Capital uman - starea de sănătate, educația, pregătirea și competențele oamenilor

Cerere – cantitatea dintr-un bun sau serviciu pe care consumatorii sunt dispuși și pot să o cumpere la diferite prețuri posibile într-o anumită perioadă de timp.

Cerere agregată – valori pe care le poate înregistra producția (PIB real) cerută pe piața în funcție de nivelul prețurilor.

Ciclurile activității economice – fluctuații ale activității economice naționale, constând în alternarea unor perioade de expansiune cu altele de contractie, cu durate și intensități diferite. În mod obișnuit, aceste fluctuații sunt înregistrate la nivelul produsului intern brut (PIB).

Circuit economic – model economic care ilustrează interacțiunile existente între gospodării și firme care schimbă pe piața bunuri și servicii, precum și resurse de producție.

Concurența – competiția dintre doi sau mai mulți indivizi (organizații) pentru a dobândi aceleași bunuri și servicii ori aceleași resurse de producție și financiare. Consumatorii concurează cu alți consumatori. Producătorii concurează cu alți producători. Vezi și **tipuri de piață**.

Concurența imperfectă – tipul de piață caracterizat de existența unor prețuri libere; firmele caută prețul și nivelul de producție care le maximizează profitul. Vezi și **concurența perfectă**.

Concurența monopolistică – tip de piață în care produse diferențiate într-o mică măsură sunt vândute de către un număr mare de mici producători și unde barierele care împiedică intrarea noilor firme în competiție sunt reduse.

Concurența perfectă – tipul de piață în care un număr mare de firme mici produc și vând produse identice. Firmele stabilesc prețul, iar barierele care limitează intrarea sau ieșirea de pe piață sunt ne semnificative. Drept urmare, pe termen lung, firmele obțin doar profit normal. Vezi și **concurența imperfectă**.

Consumatori – persoane care folosesc bunuri și servicii pentru a-și satisface trebuințele economice.

Cont curent – partea din balanța de plăți a unei țări care exprimă exportul și importul de bunuri și servicii, precum și venitul net al factorilor și plățile prin transfer către alte țări.

Cont de capital – parte a balanței de plăți a unei țări care cuprinde cheltuielile făcute de rezidenți pentru a cumpăra capital și active financiare din străinătate (ieșiri de capital din țară), precum și cheltuielile făcute de rezidenți străini pentru a cumpăra capital și active financiare în țară (intrări de capital în țară).

Corporatie – forma legală de afacere în care responsabilitatea legală a proprietarilor pentru datoriile firmei este limitată la ceea ce au plătit atunci când au investit în

societatea respectiva, cumparând actiuni. Din punct de vedere legal, corporatiile functioneaza ca persoane juridice, distincte de proprietarii individuali.

Cost de oportunitate – valoarea celei mai bune alternative la care renunta un producator, atunci când utilizeaza resurse limitate pentru a produce anumite bunuri sau servicii.

Costuri fixe – costuri de productie care nu se modifica în functie de productia realizata. Vezi si **costuri variabile**.

Cost marginal – variatia costului total determinata de cresterea volumului productiei cu o unitate.

Cost mediu total – cheltuielile de productie totale ale unei firme împartite la cantitatea de produse. În reprezentare grafica sunt ilustrate valorile pe care costul mediu total le ia în functie de productie.

Costuri variabile – costuri care se modifica în functie de modificarea productiei. Vezi si modificarea productiei.

Cote – În comerțul internațional, limitele de cantitate în care un bun poate fi importat sau exportat, stabilite prin legi și hotărâri guvernamentale; într-o economie centralizată, prin cota se înțelege, în mod frecvent, producția-tintă stabilită pentru producători, de comitetul de stat pentru planificare.

Cursul de schimb – pretul unei unitati monetare nationale exprimat într-o unitate monetara straina.

Datoria publica – tot ce datoreaza guvernul ca urmare a împrumuturilor contractate pentru a acoperi diferenta dintre deficitele și excedentele bugetare anuale acumulate.

Deficit bugetar (al statului) – situatie în care veniturile la bugetul statului (impozite încasate sau alte venituri) sunt mai mici decât cheltuielile statului calculate pe o perioada de douasprezece luni, care reprezinta un an fiscal. Deficitul trebuie acoperit prin împrumuturi de stat. Diferenta dintre deficitele acumulate an de an la bugetul statului și excedentele înregistrate în anumiti ani reprezinta datoria publica.

Deflatorul preturilor – acel indice al pretului care permite compararea preturilor bunurilor și serviciilor produse în anul curent cu preturile bunurilor și serviciilor produse într-un an anterior. Deflatorul preturilor este folosit pentru a corecta valoarea nominală a PIB (în preturile curente) și a determina valoarea reală a PIB (în preturi constante). Vezi și **indicele preturilor bunurilor de consum**.

Diminuarea veniturilor marginale – fenomen observat, pe termen scurt, în orice proces de productie în care cel puțin un factor (de obicei, capitalul) este constant. Pe măsura ce factorului constant i se adauga alte cantități (suplimentare) dintr-un factor de productie variabil, rezultatul suplimentar (marginal) obtinut se va diminua. Însa, rezultatul total va diminua. Fenomenul se produce deoarece productivitatea factorilor variabili scade, pe măsura ce scade cantitatea din factorul de productie constant ce revine pe unitatea de factor de productie variabil.

Diminuarea utilitatii marginale – o relație constatată în multe situații, conform căreia satisfacția suplimentară (utilitatea marginală) resimțită prin consumarea unor unități suplimentare din același bun, într-o perioadă dată de timp, este tot mai mică.

Distributia veniturilor personale – o clasificare a veniturilor obținute de indivizi sau familii, care arată numărul persoanelor care realizează diferite categorii de venituri, ordonate de la venitul maxim la cel minim.

Diviziunea muncii – situație în care lucrătorii realizează numai una sau câteva operații în cadrul unui proces de producție complex (ca atunci când se lucrează pe o linie de asamblare).

Dobânda – plăți pentru folosirea capitalului real sau financiar pentru o anumită perioadă de timp; aceste plăți sunt suportate de cei care utilizează resursele aflate în proprietatea altor persoane.

Economii – venitul net (disponibil după plata impozitelor) minus cheltuielile de consum.

Economie controlată – tip de economie în care majoritatea problemelor legate de producție și distribuție sunt rezolvate prin planificare și control de la nivel central.

Economie de piață – tip de economie bazată pe un sistem de prețuri libere (de piață), în funcție de care consumatorii și producătorii se orientează în acțiunile pe care le inițiază pentru a-și realiza propriile interese și în funcție de care sunt alocate bunurile, serviciile și resursele productive.

Economie tradițională – tip de economie în care cele mai multe probleme legate de producție și repartiție sunt rezolvate conform cu obiceiurile și tradițiile din trecut.

Elasticitatea cererii (sau ofertei) în funcție de preț – modificarea procentuală a cantității de bunuri și servicii cumparate de către consumatori (sau oferite de către producători) raportată la modificarea procentuală a prețului bunurilor și serviciilor respective. Bunurile cu coeficienți de elasticitate supraunitari (în valoare absolută) sunt numite elastice; cele cu coeficienți de elasticitate subunitari (în valoare absolută) sunt numite inelastice.

Elasticitatea cererii în funcție de venit – modificarea procentuală a cantității cumparate dintr-un bun sau serviciu raportată la variația procentuală a venitului consumatorului (veniturilor consumatorilor). Bunurile normale au coeficienți de elasticitate a cererii pozitivi; bunurile inferioare au coeficienți negativi.

Elasticitatea încrucișată a cererii în funcție de preț – modificarea procentuală a cantității în care un bun sau serviciu este cumparat raportată la modificarea procentuală a prețului altui bun sau serviciu. Coeficientul de elasticitate în funcție de prețul încrucișat pentru bunuri-substituite (care pot înlocui un bun) este pozitiv; coeficientul pentru bunuri complementare este negativ.

Excedent bugetar (al statului) – situație în care veniturile la bugetul statului (impozite încasate sau alte venituri) sunt mai mari decât cheltuielile statului, calculate, de regulă, pe o perioadă de douăsprezece luni, reprezentând un an fiscal.

Exces de cerere – situație care apare atunci când cantitatea cerută dintr-un bun depășește cantitatea oferită, deoarece prețul produsului se situează sub nivelul prețului de echilibru.

Exces de oferta (surplus) – situație care există atunci când cantitatea oferită dintr-un bun depășește cantitatea cerută întrucât prețul produsului se situează la un nivel mai mare decât prețul de echilibru.

Externalități – efecte resimțite la nivelul unei a treia parti, prin care unele beneficii sau costuri asociate cu producerea sau consumul unui bun afectează alte persoane, care nu sunt nici producătorii și nici consumatorii direcți ai bunului respectiv. Vezi și **fenomene negative pe piață**.

Factori de producție – vezi **resurse de producție**

Fenomene negative pe piață – supraproducția sau subproducția la care se ajunge în mod sistematic într-un sistem de piață necontrolat în care există bunuri publice, externalități sau concurența imperfectă.

Firme (de afaceri) – unități economice care, pe de-o parte, utilizează resursele de producție existente la nivelul gospodăriilor iar, pe de altă parte, oferă bunuri și servicii pentru consumul privat (la nivelul gospodăriilor) și public (în instituțiile statului). Vezi și **corporatii, asociații/parteneriate** sau **firme proprietate individuală**.

Forța de muncă – persoanele care au împlinit 16 ani care sunt angajate sau caută loc de muncă.

Funcțiile economice ale statului – Într-o economie de piață, statul are rolul de a crea și de a asigura cadrul legal pentru diferite activități, atât economice, cât și sociale, de a promova concurența, de a reacționa atunci când piața nu poate asigura bunuri publice și de a corecta externalitățile, de a redistribui veniturile și de a promova politici de stabilizare macroeconomică. Pentru a realiza aceste funcții, statul trebuie să dispună de resurse, pe care le obține de la populație, prin sistemul de impozite și taxe și/sau prin împrumuturi.

Grad de ocupare (a forței de muncă) – procentul din populația în vârstă de minim 16 ani care este angajată. Vezi și **rata șomajului**

Gospodării – indivizi sau familii care, în calitate de consumatori, cumpără bunuri și servicii și, în calitate de posesori de resurse, vând sau închiriază factori de producție. Vezi și **circuitul economic**.

Indicele prețurilor bunurilor de consum – acel indice al prețurilor care măsoară creșterea prețului unei cantități determinate de bunuri de consum într-o anumită perioadă de timp, raportând prețurile actuale la prețurile dintr-o perioadă de bază. Vezi și **deflatorul implicit al prețurilor**.

Inflație – creșterea continuă a nivelului mediu al prețurilor tuturor bunurilor și serviciilor produse în economie.

Interdependență – situație în care deciziile luate de o persoană sau evenimentele dintr-o regiune a lumii sau dintr-un sector economic afectează deciziile luate de alte persoane sau evenimentele din alte regiuni ale lumii sau alte sectoare economice.

Întreprinzători – persoane care își asumă riscul combinării factorilor (resurselor) de producție pentru a produce bunuri și servicii.

Lichiditate – caracteristica a unor active financiare sau reale. Activele cu lichiditate mare pot fi transformate rapid în bani (numerar) cu cheltuieli mici sau chiar fără cheltuieli.

Monopol – tip de piață în care un singur vânzător produce și vinde un anumit bun sau serviciu, iar barierele care împiedică firmele noi să intre pe piață sunt foarte mari.

Monopson – tip de piață în care un singur cumpărător achiziționează întreaga producție dintr-un anumit produs sau anumite resurse de producție.

Obligațiune – obligația de a restitui o anumită sumă de bani la un termen stabilit, ca urmare a contractării unui împrumut; această sumă include și dobânda fixă pentru împrumut.

Ocuparea integrală a forței de muncă – ocuparea tuturor persoanelor apte de muncă cu excepția celor care se află în somaj frictional sau structural. Vezi și **rata naturală a somajului**.

Oferta – cantitatea dintr-un bun sau serviciu pe care producătorii vor să sunt capabili să o vândă la un anumit preț, într-o anumită perioadă de timp.

Oferta agregată – valorile pe care le poate înregistra producția (PIB real) oferită pe piață în funcție de nivelul prețurilor. Pe termen lung, PIB real rămâne constant, indiferent de nivelul prețurilor, pentru că se produce la capacitatea maximă, la care forța de muncă este utilizată integral. Pe termen scurt, PIB real înregistrează diferite valori, în funcție de schimbările care intervin la nivelul prețurilor.

Oligopol – tip de piață în care câteva firme, relativ mari, asigură producția și vânzarea unui anumit bun sau serviciu, există bariere ridicate pentru noile firme tentate să intre în competiție. Unele oligopoluri produc bunuri omogene, altele produc bunuri eterogene.

Pământ (resurse naturale) – Daruri ale naturii care pot fi folosite pentru producerea bunurilor și serviciilor, incluzând oceanele, aerul, zăcămintele de minereuri și pădurile virgine, precum și terenurile cultivabile. Dacă se fac investiții pentru a îmbunătăți calitatea terenurilor cultivabile sau a altor resurse naturale, acestea devin, parțial, bunuri ce reprezintă capital.

Piața – locuri, instituții sau alte amenajări unde au loc frecvent schimburi de bunuri și servicii.

Preț – suma de bani pe care cineva o plătește atunci când cumpără un bun sau un serviciu sau pe care o primește atunci când vinde un bun sau un serviciu. Vezi și **prețuri relative**.

Prețul de echilibru sau prețul pieței – prețul la care cantitatea cerută de cumpărători este egală cu cantitatea oferită de vânzatori.

Prețuri relative – prețul unui bun sau serviciu, comparat cu prețurile altor bunuri sau servicii. Ratele prețurilor relative măsoară relația relativă a produselor.

Profitul economic – venitul total al unei firme, din care se scad toate costurile de producție, atât cele explicite, cât și cele implicite, inclusiv toate costurile de oportunitate, cum ar fi rata normală a profitului.

Produsul intern brut (PIB) – valoarea tuturor bunurilor și serviciilor finale produse într-o țară într-un an calendaristic. Vezi și **produsul național brut (PNB)**.

Produs național brut (PNB) – un indicator alternativ în raport cu produsul intern brut (PIB), care reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor finale produse într-un an. PNB exprimă valoarea producției realizate cu resursele de care dispun agenții economici rezidenți în țară, indiferent unde se afla aceste resurse. PIB, însă, exprimă valoarea producției realizate cu resursele de care dispune țara, indiferent de cine le posedă.

Produse eterogene – produse (bunuri sau servicii) diferențiate de alte bunuri, în mod real sau imaginar, din punct de vedere calitativ; de exemplu, după culoare, gust, stil, termen de garanție sau bunuri complementare oferite celor care le cumpără. Vezi și **produse omogene**.

Produse omogene – produse (bunuri sau servicii) identice, nediferențiate calitativ. Vezi și **produse eterogene**.

Politica monetară – utilizarea ofertei de monedă, respectiv a oportunităților de creditare de către banca centrală pentru a asigura stabilitatea preturilor, ocuparea integrală a forței de muncă și o creștere economică acceptabilă.

Posibilități de producție – schema (sau un grafic) care arată capacitatea de ocupare integrală a forței de muncă a unei economii sub forma combinațiilor posibile în care pot fi produse două bunuri sau două categorii de bunuri, cu o cantitate dată de resurse de producție și în anumite condiții tehnice.

Producători – persoane sau firme care utilizează resurse de producție pentru a realiza bunuri și servicii.

Productivitate – raportul dintre producție (bunuri și servicii) și factorii de producție utilizați sau timpul lucrat.

Profit – venit obținut ca urmare a inițierii unei activități economice și asumării riscului; se calculează ca diferență între venitul total al unei firme și costurile de producție explicite și implicite.

Produsul intern brut real (PIB real) – produsul intern brut (PIB) exprimat în unități monetare cu o putere de cumpărare constantă. Se obține din produsul intern brut nominal (PIB exprimat în prețurile curente) corectat cu un indice de preț adecvat, de obicei deflatorul implicit de prețuri.

Proprietate individuală – o formă legală de afacere în care proprietarul are dreptul la întregul profit realizat de firmă, este responsabil personal pentru datoriile firmei, spre deosebire de acționarii proprietari ai unei corporații care nu au o asemenea responsabilitate.

Raritate (limitarea resurselor) – situație în care trebuințele umane depășesc capacitatea resurselor disponibile de a le satisface. Cu problema rarității se confruntă toți oamenii (toți indivizii, toate organizațiile, inclusiv firmele și instituțiile publice).

Rata normală a profitului (profitul normal) – profitul suficient de mare pentru a compensa costurile de producție explicite și implicite (inclusiv pe cele de oportunitate) pe care le au producătorii unui anumit bun sau serviciu și care nu determină intrarea sau ieșirea de pe piață a producătorilor. Profitul normal este un cost economic de producție, întrucât orice nivel inferior al profitului îl determină pe producător să caute alte posibilități de utilizare a resurselor, să se orienteze spre alte domenii de activitate.

Rata somajului – procentul pe care îl reprezintă forța de muncă neocupată. Vezi și **grad de ocupare**.

Recesiune – declinul activității economice determinat, de obicei, ca diminuare a PIB real constatăta în cel puțin două trimestre consecutive (șase luni).

Resurse de producție – cele trei (sau patru) tipuri de resurse de bază utilizate pentru a produce bunuri și servicii: pământul și resursele naturale, resursele umane (forța de muncă și antreprenoriatul) și resursele de capital.

Resurse umane – cantitatea și calitatea efortului uman disponibil pentru a produce bunuri și servicii.

Salarii – plăți pentru munca utilizată; unele salarii nu sunt corelate, în mod explicit, cu timpul lucrat, altele sunt corelate direct cu timpul lucrat sau cu producția realizată.

Schimb – tranzacționarea unui bun sau serviciu contra altuia sau contra unei sume de bani.

Servicii – activități realizate de persoane, firme sau instituții publice pentru a satisface trebuințele economice.

Specializare – situație în care oamenii produc alt tip de bunuri și servicii decât cele pe care le consumă. Specializarea determină creșterea productivității și, totodată, duce la apariția schimbului și la accentuarea interdependentelor.

Sistem economic – cadrul instituțional pe care societatea l-a creat pentru a determina ce să se producă, cum să se producă și cum să se repartizeze bunurile și serviciile.

Stimulente economice – factori care motivează și influențează comportamentul indivizilor și al organizațiilor (firme, agenții guvernamentale). Pretul, profitul și pierderile sunt stimulente importante într-o economie de piață.

Somaj – există somaj atunci când persoane care vor să lucreze în meseriile pentru care sunt calificați și în condițiile unui salariu normal, nu găsesc loc de muncă, așteaptă angajarea la un loc de muncă sau caută loc de muncă, dar nu au pregătirea necesară pentru slujbele care se oferă.

Somaj ciclic – somaj generat de fluctuațiile activității economice. Vezi și **ciclu activității economice**.

Somaj frictional – somaj pe termen scurt generat de fenomene normale pe piata muncii; de exemplu, schimbarea locului de munca sau intrarea absolventilor pe piata muncii.

Somaj structural – somaj generat de modificarile care apar în structura pe ramuri si subramuri a economiei. Drept urmare, cererea si oferta nu se mai acopera reciproc: cei care cauta un loc de munca pot avea domiciliul în alte localitati decât acelea unde exista locuri de munca, precum si alte competente profesionale decât cele cerute.

Taxe – obligatii economice fata de stat; sunt impuse familiilor si firmelor.

Trebuinte economice – cerinte care pot fi satisfacute prin consum de bunuri si servicii.

Utilitatea bunurilor – satisfactia pe care o resimte un consumator atunci când consuma o anumita cantitate de bunuri si servicii sau desfasoara anumite activitati recreative.

Venit – plati convenite gospodariilor pentru vânzarea sau închirierea resurselor de productie de care dispun; de exemplu, lucratorilor li se platesc salarii în schimbul muncii lor.

Venit marginal – variatia veniturii total al producatorului ca urmare a cresterii cu o unitate a volumului productiei vândute.

Viteza de circulatie a banilor – numarul mediu de tranzactii mijlocite de o unitate monetara într-un an. Se poate calcula raportând PIB la oferta de moneda.

Proiectia nr. 1**CONCEPTE ECONOMICE FUNDAMENTALE**

1. Raritate și opțiune
2. Cost de oportunitate și compromis
3. Productivitatea
4. Sistemele economice
5. Instituții și motivații economice
6. Schimb, bani și interdependente

CONCEPTE MICROECONOMICE

7. Piața și prețul
8. Oferta și cererea
9. Concurența și tipurile de piețe
10. Distribuția veniturilor
11. Esecurile pieței
12. Rolul statului în economie

CONCEPTE MACROECONOMICE

13. Produsul intern brut
14. Oferta agregată și cererea agregată
15. Somajul
16. Inflația și deflatarea
17. Politica monetară
18. Politica fiscală

CONCEPTE DE ECONOMIE MONDIALĂ

19. Avantajul absolut și avantajul comparativ, barierele comerciale
20. Cursul de schimb și balanța comercială
21. Aspecte ale creșterii și stabilității economice internaționale